

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobkyně: **E. K.**, zastoupené JUDr. Milanem Pivovarčíkem, advokátem se sídlem Žižkovo náměstí 8, Znojmo, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované č.j. 3411-9012-2.4.2008-384/PR 1 ze dne 26. 5. 2008, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 28. 1. 2010, č. j. 34 Cad 144/2008 - 59,

t a k t o :

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) včasnou kasační stížností napadla shora uvedený rozsudek, kterým byla zamítnuta její žaloba a bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení. Ve správním řízení žalovaná zamítla odvolání žalobkyně proti rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Znojmo č.j. 31005/110/6311/9/2008/Přepł.-R/AŠ ze dne 6. 3. 2008 a toto rozhodnutí potvrdila. Rozhodnutím správního orgánu I. stupně byla žalobkyni podle § 48 odst. 2 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, uložena povinnost vrátit přeplatek na peněžitě pomoci v mateřství za období 24. 4. 2006 do 7. 1. 2007 v celkové výši 8288 Kč.

Žalobkyně byla dne 28. 1. 2009 vyzvána krajským soudem, aby uvedla, zda souhlasí, aby krajský soud rozhodl o žalobě bez nařízeného jednání. Dne 23. 2. 2009

krajskému soudu ve smyslu § 51 odst. 1 s. ř. s. sdělila nesouhlas s rozhodnutím o věci samé bez nařízeného jednání. Dne 31. 3. 2009 krajský soud rozhodl bez nařízeného jednání, rozsudek krajského soudu byl zrušen ke kasační stížnosti žalobkyně rozsudkem Nejvyššího správního soudu č. j. 3 Ads 95/2009 – 39 ze dne 25. 11. 2009. Krajský soud poté nařídil jednání a při posouzení věci ze správního spisu zjistil, že žalobkyně dne 24. 4. 2006 předložila správnímu orgánu I. stupně vyplněný a podepsaný tiskopis, kterým uplatnila nárok na peněžitou podporu v mateřství, ve kterém uvedla den nástupu na mateřskou dovolenou 24. 4. 2006. Žalovaná měla k dispozici dohodu o pracovní činnosti žalobkyně ze dne 24. 1. 2006. Tento doklad byl nezbytný k prokázání vzniku nároku na peněžitou pomoc v mateřství podle § 3 a § 6 zákona č. 88/1968 Sb., který mimo jiné předpokládá existenci pojistného poměru ke dni nástupu na mateřskou dovolenou a vzniku nároku na peněžitou pomoc v mateřství.

Žalobkyně tedy řádně uplatnila nárok na peněžitou pomoc v mateřství, splnila rovněž podmínku, že byla účastna nemocenského pojištění, což prokázala dohodou o pracovní činnosti ze dne 24. 1. 2006 a uvedla, že na mateřskou dovolenou nastoupí 24. 4. 2006. Od tohoto data jí byla přiznána peněžitá pomoc v mateřství, která má svou podstatou nahrazovat dosavadní příjem z činnosti zakládající účast na nemocenském pojištění. Peněžitá pomoc v mateřství nenáleží za období, za které náleží zaměstnankyni započitatelný příjem. Podstatné podle názoru krajského soudu bylo, že žalobkyně uvedla jako den nástupu na mateřskou dovolenou den 24. 4. 2006. Žádost o peněžitou pomoc v mateřství nelze vykládat jinak, než že žadatelka žádá o dávku nahrazující dosavadní mzdu, neboť přerušuje svoji pracovní činnost, za kterou jí náleží započitatelný příjem. Již podáním této žádosti dává najevo, že od data 24. 4. 2006 nebude pobírat započitatelný příjem. Pokud žalobkyně nesdělila, že i po 24. 4. 2006 hodlá příjem na základě dohody o pracovní činnosti pobírat a tento příjem nadále i pobírala, zamlčela a po dobu čerpání peněžité pomoci v mateřství ani neohlásila rozhodné skutečnosti pro nárok na tuto dávku, zavinila, že jí dávka byla vyplacena neprávem. V souladu s § 48 odst. 2 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, byla povinna přeplatek vrátit.

Krajský soud dále nesouhlasil s námitkou žalobkyně, že žalovaná byla informována o jejím příjmu z dohody o pracovní činnosti, neboť společnost, se kterou žalobkyně tuto dohodu uzavřela i nadále z jejího příjmu odváděla dávky nemocenského pojištění. Podle § 46 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, je povinností zaměstnanců či jiných oprávněných hlásit důvod zániku nároku na dávku jakož i jiné skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku nebo její výši a výplatu. Žalobkyně tedy nemohla spoléhat na to, že se žalovaná o jejím příjmu dozví jiným způsobem.

Z uvedených důvodů Krajský soud v Brně proto podle § 78 odst. 7 s.ř.s. žalobu zamítl jako nedůvodnou.

Stěžovatelka podala kasační stížnost z důvodů uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Stěžovatelka zrekapitulovala průběh správního řízení, které vyústilo vydáním rozhodnutí o vrácení přeplatku a vyzdvihla zejména skutečnost, že byla zaměstnankyní žalované nesprávně informována o podmínkách pobírání peněžité podpory v mateřství,

žádost sama neiniciovala, ale jednala na doporučení žalované. Podle stěžovatelky došlo k pochybení žalované, neboť za stavu, kdy byla přihlášena k nemocenskému pojištění ode dne 20. 2. 2006 z titulu dohody o pracovní činnosti, jí žalovaná vypočetla dávku pomoci v mateřství ve výši 332 Kč v rozporu se zákonem, a to za situace, kdy žalovaná musela vědět, že stěžovatelka má od ledna 2006 příjem ve výši 1000 Kč měsíčně na základě dohody o pracovní činnosti.

Stěžovatelka namítá, že žalovanou mělo být prokázáno, že jí byla dávka nemocenského pojištění vyplacena neprávem, popřípadě v rozporu s obecně závaznými předpisy a že příjemce dávky zavinil, že dávka byla vyplacena neprávem. Stěžovatelka však nezavinila, že jí dávka byla vyplacena neprávem, tj. dávku nevyhlásila, nezamlčela některou rozhodnou skutečnost, pouze jednala na doporučení zaměstnankyně žalované, tj. na nesprávné doporučení, že zákon umožňuje uzavřít dohodu o provádění pracovní činnosti spolu s pobíráním peněžitě podpory v mateřství.

Stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Krajského soudu v Brně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Vyjádření žalované ke kasační stížnosti nebylo podáno.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a jsou v ní namítány důvody odpovídající ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Jejím rozsahem a důvody je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadený rozsudek Krajského soudu v Brně a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud ze správního spisu zjistil, že dne 20. 2. 2006 byla stěžovatelka přihlášena k nemocenskému pojištění od 25. 1. 2006, a to z činnosti vykonávané na základě dohody o pracovní činnosti uzavřené dne 24. 1. 2006 se společností ONKEL s.r.o. Druh činnosti byl sjednán jako administrativní práce, tedy totožně jako v předešlé pracovní smlouvě stěžovatelky u téže společnosti. Ode dne 17. 1. 2006 do 23. 4. 2006 byla stěžovatelka evidována jako uchazeč o zaměstnání na Úřadu práce ve Znojmě. Stěžovatelka uplatnila dne 24. 4. 2006 u správního orgánu I. stupně předložením předepsaného tiskopisu nárok na peněžitou pomoc v mateřství. V části B tiskopisu uvedla, že nastoupí mateřskou dovolenou 24. 4. 2006 a svým podpisem se současně zavázala, že ohlásí veškeré skutečnosti, které by způsobily přerušování nebo zastavení poskytování peněžitě podpory v mateřství, popřípadě zánik nároku na tuto dávku s tím, že by byla povinna vrátit částky, které by neprávem svým zaviněním přijala. Ode dne, který žalobkyně uvedla jako den nástupu na mateřskou dovolenou, tedy od 24. 4. 2006 správní orgán I. stupně poskytoval žalobkyni peněžitou pomoc v mateřství, a to až do dne 7. 1. 2007. Správní orgán I. stupně provedl v měsíci červenci 2007 kontrolu v organizaci ONKEL s.r.o., kdy bylo zjištěno a prokázáno, že stěžovatelka po celou dobu čerpání peněžitě pomoci v mateřství vykonávala v organizaci činnost, za kterou jí náležel započitatelný příjem. Správní orgán I. stupně poté vydal rozhodnutí, jímž bylo stěžovatelce ve smyslu § 48 odst. 2 zákona č. 54/1956, o nemocenském pojištění zaměstnanců uložena povinnost vrátit přeplatek na peněžitě pomoci v mateřství za období do 24. 4. 2006 do 7. 1. 2007 v celkové výši 8288 Kč. Žalovaná

pak napadeným rozhodnutím odvolání žalobkyně zamítla a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdila.

Nejvyšší správní soud nepřisvědčil námitkám stěžovatelky stran nezákonnosti postupu krajského soudu. Stěžovatelka se domnívá, že došlo k pochybení žalované, neboť ta měla vědomost o jejím příjmu na základě dohody o pracovní činnosti a pokud jí byla peněžitá pomoc v mateřství vyplácena, přeplatek nebyl zaviněn jednáním stěžovatelky. Nejvyšší správní soud se při posouzení stížných námitek ztotožnil se závěry, ke kterým dospěly krajský soud i žalovaná.

K první námitce stěžovatelky, že sama neiniciovala uplatnění nároku na peněžitou pomoc v mateřství, je postačující uvést, že krajský soud správně ze správního spisu zjistil, že žalobkyně dne 24. 4. 2006 předložila správnímu orgánu I. stupně vyplněný a podepsaný tiskopis, kterým uplatnila nárok na peněžitou podporu v mateřství, v němž uvedla den nástupu na mateřskou dovolenou 24. 4. 2006. Zdejší soud uvádí, že správní orgán I. stupně postupoval v souladu se zákonem, když jednal podle žádosti žalobkyně, která vymezila předmět řízení, od něhož se nemohl odchýlit.

Podstatou námitek stěžovatelky je však její chybná konstrukce, že pokud žalovaná vydala napadené rozhodnutí, nemohla stěžovatelka zavinit vznik přeplatku, neboť žalované musela být známa existence dohody o pracovní činnosti, respektive správní orgán I. stupně měl stěžovatelku k jejímu uzavření chybně přimět a při vědomí její účinnosti způsobit následně vznik přeplatku na dávce peněžitě pomoci v mateřství. Stěžovatelka tak patrně nerozlišuje oprávnění správního orgánu při zjišťování skutečností rozhodných pro přiznání dávky a zcela nesprávně mu dále podsouvá návod k pobírání příjmů v období, za něž jí měla náležet peněžitá pomoc v mateřství, když tyto závěry nedopovídají obsahu správního spisu.

Na tomto místě je potřeba uvést, že za stavu, kdy pracovní poměr stěžovatelky byl ke dni 11. 1. 2006 ukončen, pak následně uzavřenou dohodou o pracovní činnosti byl prokazován samotný vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství podle § 3 a § 6 zákona č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství, který mimo jiné předpokládá existenci pojistného poměru ke dni nástupu na mateřskou dovolenou, přičemž ostatní podmínky pro vznik nároku stěžovatelky byly taktéž splněny.

Správní orgán I. stupně neměl důvod předpokládat (naopak vycházel z podané žádosti stěžovatelky), že stěžovatelka bude nadále vykonávat činnost v zaměstnání, ze kterého uplatnila nárok na tuto dávku, za tuto činnost jí bude náležet započitatelný příjem zakládající účast na nemocenském pojištění a tento příjem jí bude poskytován. Ostatně i v přehledech o vyměřovacích základech a pojistném malé organizace za inkriminované období zaměstnavatel stěžovatelky vykazoval dny mateřské dovolené v omluvené absenci i vyloučené době a dával správnímu orgánu I. stupně na vědomí, že omlouvá nepřítomnost své zaměstnankyně v práci po dobu trvání mateřské dovolené.

Je vhodné uvést, že mateřská dovolená je považována podle § 191 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, za důležitou osobní překážku v práci, bránící dočasně ve výkonu sjednané práce, při které se neposkytuje zaměstnankyni, resp. zaměstnanci náhrada

mzdy nebo platu, ale dávka nemocenského pojištění - peněžitá pomoc v mateřství podle zákona č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství nebo dávky státní sociální podpory (rodičovský příspěvek podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře). Proto je také vyloučeno, aby zaměstnankyně během mateřské dovolené vykonávala práci v pracovním poměru, z kterého čerpá volno z titulu překážky v práci - mateřskou dovolenou. Překážku v práci čerpají zaměstnanci proto, že nemohou pracovat, to vyplývá ze samotného názvu - překážka v práci, přičemž čerpání překážky v práci se však vždy vztahuje k určitému konkrétnímu pracovněprávnímu vztahu.

Jestliže tedy stěžovatelka požádala o peněžitou pomoc v mateřství, která nahrazuje od data přiznání příjem z dohody o pracovní činnosti, tato dohoda nemusela být nikterak rušena, jak se patrně domnívá, naopak byla nutnou podmínkou pro vznik nároku stěžovatelky, kdy mělo dojít toliko k ukončení pobírání příjmů získaného na základě dohody o pracovní činnosti. Tak se však nestalo a stěžovatelka pobírala příjem z dohody o pracovní činnosti ve výši 1000 Kč souběžně s peněžitou pomocí v mateřství, tedy z činnosti, ze které byla peněžitá pomoc poskytována, což je v souzené věci nesporné.

Podle § 7 odst. 1 věta druhá zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, peněžitá pomoc v mateřství nenáleží za období, za které náleží zaměstnankyni započitatelný příjem (§ 5 odst. 6) z činnosti zakládající účast na nemocenském pojištění, ze které je peněžitá pomoc poskytována, nebo nemocenské, s výjimkou těch příjmů, které zaměstnankyni náleží i za dobu mateřské dovolené, aniž v této době vykonávala tuto činnost, za kterou jí náleží započitatelný příjem.

Pokud stěžovatelka dosahovala započitatelného příjmu v období, v němž jí byla poskytována peněžitá pomoc v mateřství, bylo její povinností tuto skutečnost oznámit, neboť dle § 46 téhož zákona zaměstnanec nebo jiný oprávněný, po případě příjemce dávky je povinen hlásit důvod zániku nároku na dávku, jakož i jiné skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku nebo pro její výši a výplatu, a to ve lhůtě osmi dnů ode dne, kdy se o skutečnosti dozvěděl; hlášení o vzniku a ukončení pracovní neschopnosti je povinen podat bez zbytečného odkladu.

Podle § 48 odst. 2 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, zaměstnanec nebo příjemce peněžitě dávky, který zavinil, že dávka byla vyplacena neprávem, je povinen přeplatek vrátit; to platí zejména, jestliže dávku vylákal, zamlčel některou rozhodnou skutečnost nebo nesplnil jinou závažnou povinnost uloženou mu tímto zákonem nebo prováděcími předpisy.

Z jednání stěžovatelky, která zamlčela rozhodnou skutečnost pro nárok na dávku a nesplnila ohlašovací povinnost při zániku nároku na dávku, a to v důsledku trvalého pobírání příjmu z dohody o pracovní činnosti vyplývá, že jednoznačně dostačuje ke vzniku odpovědnosti za přeplatek na dávce dle ustanovení § 62 odst. 1 § 48 odst. 2 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, když je postačující i nedbalostní forma zavinění.

Nejvyšší správní soud se tak ztotožňuje se závěry krajského soudu a žalované, že stěžovatelka pobírala peněžitou pomoc v mateřství neoprávněně a podle § 48 odst. 2

zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, jí vznikla povinnost přeplatek vrátit.

Měla-li stěžovatelka konečně na mysli, že v posuzované věci byl možný souběh pobírání peněžité pomoci v mateřství a jiných příjmů, pak tento postup nastíněný stěžovatelkou lze připustit pouze za situace, kdy zaměstnankyně po dobu mateřské dovolené uzavře s jiným zaměstnavatelem nebo i se svým zaměstnavatelem další pracovní poměr nebo dohodu o pracovní činnosti, ovšem na jiný druh práce, než z kterého je uvolněna na mateřskou dovolenou, což nebyl případ stěžovatelky.

Nejvyšší správní soud proto shrnuje, že napadený rozsudek Krajského soudu v Brně netrpí stěžovatelkou dovozovanými vadami podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., kasační stížnost proto podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, správní orgán ze zákona nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že nepřiznal náhradu nákladů řízení žádnému z účastníků (§ 60 odst. 1 a 2 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 1. září 2010

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu